

Către: Eugeniu OSMOCHESCU

Viceprim-ministru și ministru al Dezvoltării Economice și Digitalizării

Dorin JUNGHIETU,

Ministru al Energiei

Nr. 154 din 17.12.2025

Ref.: Comentarii și propuneri la proiectul Legii cu privire la investiții

Stimate Domnule Viceprim-ministru

Stimate Domnule Ministru,

Vă salutăm din numele Camerei Americane de Comerț din Moldova (în continuare „AmCham Moldova”).

AmCham susține dezvoltarea unui cadru investițional clar, predictibil și aliniat bunelor practici internaționale, care să încurajeze atragerea investițiilor pe termen lung în Republica Moldova.

Comentariile de mai jos urmăresc, în special, asigurarea clarității și coerenței prevederilor referitoare la facilitățile investiționale, condițiile de eligibilitate și mecanismele de aplicare a acestora, din perspectiva impactului asupra deciziilor investiționale și a fezabilității proiectelor energetice. Observațiile și propunerile formulate urmăresc consolidarea securității juridice pentru investitori și asigurarea unui regim normativ funcțional, transparent și aplicabil în practică.

I. Sfera de reglementare a proiectului.

1. Potrivit art. 1 alin. (2) din proiect, obiectul prezentei legi sunt investițiile realizate de către persoanele fizice și juridice rezidente sau nerezidente, cu domiciliul sau cu sediul permanent în Republica Moldova sau în străinătate.

Propunem înlocuirea prevederii cu următorul text: „Obiectul prezentei legi sunt investițiile realizate în Republica Moldova, de către persoane fizice și juridice, indiferent de naționalitatea Republicii Moldova.”

Modificarea propusă sporește universalitatea sferei de aplicare a legii și evită introducerea de la bun început a unor criterii de aplicabilitate nerelevante în sfera promovării și protecției investițiilor. Abordarea proiectului, prin care în sfera protejării investițiilor se recurge la o tipologie a investițiilor și investitorilor bazată pe criterii de rezidență (fiscală) se îndepărtează de soluțiile standard din tratatele de protecție a investițiilor, unde legătura investitorului și a investiției cu un stat este determinată în temei criteriilor de cetățenie, statul de constituire (la care uneori se adaugă cerințe de substanță economică – sediu real, activitate economică reală etc.), și nu pe criterii de rezidență fiscală. Tradițional, pentru persoanele fizice, legea națională este determinată conform criteriului cetățeniei, iar pentru persoanele juridice, conform criteriului locului constituirii.

Astfel, potrivit art. 2586 alin. (1) din Codul Civil, legea națională a cetățeanului este legea statului a cărui cetățenie o are persoana fizică. Potrivit art. 2586 alin. (4) din Codul Civil, legea națională a apatridului este legea statului în care apatridul are reședința sa obișnuită, sau în absența sa, reședința temporară. Conform art. 2594

alin. (1) din același cod, legea națională a persoanei juridice este legea statului pe al cărui teritoriu persoana juridică este constituită.

Actuala lege în sfera investițiilor - Legea nr. 81/2004 cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător, prevede în art. 3 o abordare în general armonizată cu abordarea standard din domeniu: „investitor – persoană fizică sau juridică încadrată în activitatea investițională pe teritoriul Republicii Moldova; investitor străin – persoană încadrată în activitatea investițională din Republica Moldova care poate fi: a) persoană fizică cetățean străin cu reședință permanentă în alt stat sau apatrid cu reședință permanentă în străinătate; b) persoană juridică, formată în conformitate cu legislația unui alt stat, având sediu în acel stat sau persoană juridică având sediu, administrație centrală sau loc principal de activitate înregistrat în alt stat; c) organizație sau asociație creată în urma unui tratat între state ori alte subiecte de drept internațional.”

Prin determinarea statutului de persoană străină conform criteriului naționalității este în corespundere cu art. 126 alin. (2) lit. (h) și art. 128 din Constituție Republicii Moldova, și cu prevederile tratatelor bilaterale privind protecția și promovarea investițiilor străine încheiate de Republica Moldova cu state terțe, precum și cu art. 1 alin. (7) a Tratatului Cartei Energiei, în vigoare pentru Republica Moldova din 20 septembrie 1996.

2. Potrivit art. 1 alin. (3) din proiect, investițiile în Republica Moldova sunt reglementate de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege, de alte legi și acte normative, precum și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Propunem înlocuirea prevederii cu următorul text: „Investițiile în Republica Moldova sunt reglementate de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege, de alte acte normative, precum și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte”.

Legea este un act normativ, iar redacția actuală ar sugera că legile nu fac parte din categoria actelor normative. Astfel, conform Art. 6 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, legislația Republicii Moldova este constituită din următoarele acte normative: “a) Constituția Republicii Moldova; b) legile și hotărârile Parlamentului [...]”.

3. Conform art. 1 alin. (4) din proiect, în cazul în care prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte diferă de cele ale prezentei legi, se aplică prevederile tratatelor internaționale.

Propunem înlocuirea prevederii cu următorul text: „În cazul în care prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte contravin prevederile prezentei legi, se aplică prevederile tratatelor internaționale.”.

II. Noțiuni principale

4. La art.2. din proiect:

a) Noțiunea de „acord” – reprezintă orice acord internațional care cuprinde dispoziții privind investițiile străine directe la care Uniunea Europeană este parte sau la care Uniunea Europeană și Republica Moldova sunt părți și care prevede un mecanism de soluționare a litigiilor între investitori și stat.

Deși este clar că acest termen este preluat în proiect din Regulamentul (UE) nr. 912/2014 („Regulamentul 912”) considerăm că o asemenea preluare literală ridică importante obiecții de tehnică legislativă. Având în vedere că termenul „acord” apare în proiect de numeroase ori, și ca parte a unor sintagme complexe („acord internațional” și „acord de investiții”), care nu se încadrează în această definiție a „acordului”, acesta este,

drept urmare, un termen mult prea generic pentru noțiunea foarte specifică (chiar tehnică) definită în art. 2. Drept urmare, termenul definit nu este funcțional și fie creează confuzii la formularea și înțelegerea dispozițiilor proiectului, fie nu este folosit în general în această formă („acord”), fie este înlocuit cu sintagma „acord internațional...” (ex.: articolul 28, 29, 35 alin. (2). În ultimul caz, termenul realmente folosit se suprapune parțial și cu termenul „acord internațional de promovare și protecție reciprocă a investițiilor” definit și el în art. 2, creând și mai multe confuzii și necesitatea unor interpretări premergătoare aplicării. De exemplu, în articolul 29 alin.(1) al proiectului nu este clar care dintre cele două categorii de „acorduri internaționale” definite este avut în vedere în prima instanță de folosire a sintagmei.

5. Drept urmare, propunem următoarea definiție pentru acest termen:

„acord internațional UE privind investițiile – reprezintă orice tratat internațional care cuprinde dispoziții privind investițiile străine directe la care este parte Uniunea Europeană, sau la care sunt părți Uniunea Europeană și Republica Moldova, și care prevede un mecanism de soluționare a litigiilor între investitori și stat;”

Totodată, termenul „acord” urmează a fi înlocuit cu termenul propus în articolele pertinente ale proiectului (ex., art. 28 alin. (1); art. 29 alin. (1)).

Propunerea va asigura o aliniere a termenului respectiv la noțiunile existente în legislația Republicii Moldova în domeniul tratatelor internaționale și în vederea excluderii unei potențiale confuzii sau neclarități în utilizarea termenului. Astfel, potrivit art. 2 din Legea nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova “tratată internațional (denumit în continuare și tratat) - orice acord încheiat în scris de către Republica Moldova, destinat a produce efecte juridice și guvernat de normele dreptului internațional public, perfectat fie într-un instrument unic, fie în două sau mai multe instrumente conexe, oricare ar fi denumirea sa particulară (tratată, acord, convenție, act general, pact, memorandum, schimb de note, protocol, declarație, statut, act final, modus vivendi, aranjament etc., toate având valoare juridică egală)”.

6. Potrivit autorului, noțiunea de „acord de investiții” – reprezintă un contract încheiat între stat și un investitor prin care se stabilesc condițiile realizării unei investiții strategice și acordarea facilităților investiționale în condițiile prezentei legi.

Propunem înlocuirea prevederii cu următorul text: „Contract investițional– reprezintă un acord încheiat între autoritatea administrativă centrală a statului și un investitor străin, care reglementează condițiile realizării unei investiții strategice și acordarea facilităților investiționale în condițiile prezentei legi.”.

Este necesară conformarea termenului cu noțiunile utilizate în Codul Civil al Republicii Moldova (art.992) și în vederea excluderii unei potențiale confuzii a termenului “acord de investiții” cu “acord investițional” care înseamnă, în sensul dreptului internațional investițional, un acord internațional încheiat între state privind promovarea și protecția investițiilor străine.

De asemenea, se propune specificarea faptului că, contractul investițional nu este încheiat cu statul, în calitatea sa de subiect de drept internațional public, dar se încheie cu o autoritate administrativă centrală (ex. Ministerul Energiei, Agenția Proprietăți Publice, etc.), în sensul Legii nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate, dar și în corespundere cu Articolele Comisiei de Drept Internațional al ONU Proiectului de Articole privind răspunderea statelor pentru fapte internațional-ilicite, anexat la Rezoluția 56/83 din 12 decembrie 2001 a Adunării Generale a ONU. Statul, per se, în calitatea sa de subiect de drept nu încheie nemijlocit contracte, această competență fiind atribuită autorităților de stat angajate în raporturi contractuale.

7. Propunem înlocuirea termenului „acord internațional de promovare și protecție reciprocă a investițiilor” cu unul mai succint, după cum urmează:

„tratat internațional privind investițiile – tratat internațional bilateral sau multilateral, încheiat de către Republica Moldova, care cuprinde dispoziții privind promovarea și protecția investițiilor”.

Considerăm drept bună practică folosirea unor termeni cât mai concisi și cât mai sugestivi pentru noțiunile definite. În cazul de față, folosirea termenului generic „acord” în trei noțiuni absolut diferite din proiect constituie o practică contraproductivă, incomodă și care generează confuzii între noțiunile respective.

Totodată, observăm că ulterior, atunci când se referă ca atare la tratatele definite ca „acorduri internaționale...”, proiectul folosește nu termenul definit, ci sintagma „tratate internaționale” (ex.: art. 7 alin. (3) și (4), art. 17 alin. (3)). Reieșind din cele expuse, se propune optimizarea noțiunii, după cum este indicat supra și modificarea în consecință a articolelor relevante ale proiectului (art. 7 alin. (3) și (4), art. 17 alin. (3), art. 19 alin. (1) și (2)).

8. Conform proiectului, noțiunea de „investiție” reprezintă participarea la constituirea sau la extinderea afacerii în oricare dintre formele juridice de organizare și în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege, dobândirea de acțiuni sau de părți sociale ale unei societăți comerciale precum și înființarea ori extinderea în Republica Moldova a unei sucursale de către o societate comercială străină.

Considerăm că redacția actuală a noțiunii de investiție nu este adaptată definițiilor termenului de investiție prevăzute de reglementările naționale și internaționale. Spre exemplu, art. 3 a Legii nr. 81/2004 cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător prevede că investiție este totalitate de bunuri (active) depuse în activitatea de întreprinzător pe teritoriul Republicii Moldova inclusiv pe baza contractului de leasing financiar precum și în cadrul parteneriatului public-privat în scopul obținerii venitului. De asemenea, art. 4 enumeră formele investiției, care poate avea următoarele forme:

- a) drepturi de proprietate asupra bunurilor mobile și imobile, precum și alte drepturi reale;
- b) orice drept acordat în baza legii sau contractului, orice licență sau autorizație acordată în conformitate cu legislația în vigoare, inclusiv concesiuni de cercetare, cultivare, extragere sau explorare a resurselor naturale;
- c) drepturi derivate din acțiuni, părți sociale sau alte forme de participare în societăți comerciale;
- d) mijloace bănești;
- e) drepturi de creanțe monetare sau alte forme de obligații față de investitor ce au valoare economică și financiară;
- f) drepturi de proprietate intelectuală: dreptul asupra obiectelor de proprietate industrială (brevete de invenții, modele de utilitate, mărci de produs și mărci de serviciu, denumiri de firmă, denumiri de origine ale produselor, desene și modele industriale, brevete pentru soiuri de plante, topografii ale circuitelor integrate), dreptul de autor și drepturile conexe, secretul comercial (know-how), goodwill.
- g) alte drepturi contractuale, inclusiv cele rezultate din parteneriatului public-privat.

Articolul 1 alin. (6) a Tratatului Cartei Energiei, prevede că investiție înseamnă orice fel de active, deținute sau controlate, direct sau indirect, de un investitor, și include: a) proprietate tangibilă sau intangibilă, mobilă sau imobilă și drepturi cum ar fi: concesiuni, ipoteci, sechestre și gajuri; b) o societate comercială, acțiuni, părți sociale sau alte forme de participare într-o societate comercială, obligațiuni și alte interese în active ale acesteia; c) creanțe sau pretenții privind prestațiile pe bază contractuală, cu valoare economică și aferente unei investiții d) proprietate intelectuală; e) venituri; f) orice drept conferit prin lege sau prin contract, sau în virtutea unei licențe și autorizații acordate în baza unei legi pentru a întreprinde o activitate economică în sectorul energetic.

De asemenea, cu titlu de exemplu, art. 1 lit. (a) din Tratatul între Republica Moldova și Statele Unite ale Americii privind Promovarea și Protejarea Reciprocă a Investițiilor semnat la 21 aprilie 1993, prevede că noțiunea investiție înseamnă orice fel de investiții pe teritoriul unei Părți ce aparțin sau sunt sub controlul direct sau indirect al cetățenilor sau companiilor celeilalte Părți, cum ar fi dividende, datorii, contracte de servicii și investiționale, și include:

- i) proprietatea materială și nematerială, inclusiv proprietatea mobilă și imobilă, precum și drepturi ca ipoteci, gajuri și angajamente;
- ii) o companie sau cote-părți sau alte venituri dintr-o companie sau venituri din activele acesteia;
- iii) creanțe monetare sau orice performanță cu valoare economică și asociată de o investiție;
- iv) proprietatea intelectuală care include, inter alia, drepturi cu privire la: — lucrări literare și artistice, inclusiv înregistrări sonore, — invenții în toate domeniile de activitate umană, — design-uri industriale, — lucrări de acoperire semiconductoare, — secrete comerciale, know-how, informație confidențială de afaceri, și — mărci comerciale, mărci de serviciu și denumiri comerciale; și
- v) orice drept conferit prin lege sau contract și orice licențe și autorizații, conform legislației.

Majoritatea tratatelor privind promovarea și protecția investițiilor, încheiate de Republica Moldova, conțin definiții asemănătoare.

În raport cu abordările exemplificate, proiectul introduce o definiție net restrictivă a investițiilor, care este și calitativ diferită, deoarece reduce investiția la o formă de intrare în afacere, în contrapunere cu investiția ca un set de active/raporturi economice protejate”.

În contextul celor de mai sus, la definirea „investițiilor” proiectul se concentrează în mod exclusiv și nejustificat doar pe modalitățile corporative de investire. Aceasta este o definiție net restrictivă a investițiilor, care este și calitativ diferită, deoarece reduce investiția la o formă de intrare în afacere, în contrapunere cu investiția ca un set de active/raporturi economice protejate”.

Consecințele practice ale acestei îngustări a conceptului legal al investițiilor constau în îngustarea implicită a conceptului de „investitor” și în faptul că toate drepturile și garanțiile din proiect (libertatea și nediscriminarea investițiilor, transparență și acces la informație, garanțiile de neexpropriere și drepturile la repararea prejudiciilor, dreptul de a recurge la mecanisme alternative de soluționare a litigiilor, dreptul investitorilor străini la transferul de mijloace bănești și bunuri obținute din investiția străină etc.) se vor aplica doar la ceea ce intră în definiția legală de „investiție”, iar restul elementelor incluse tradițional în acest concept vor rămâne în afara acestor protecții.

Drept urmare, considerăm că noțiunea de „investiție” urmează a fi revizuită.

9. Conform proiectului, „investitor” – persoană fizică sau juridică, rezidentă sau nerezidentă care investește în Republica Moldova, în oricare dintre modalitățile prevăzute de lege.

Propunem înlocuirea definiției după cum urmează:

„Investitor – persoană fizică sau juridică, indiferent de naționalitate sau alte criterii, care efectuează o investiție în Republica Moldova.”.

Modificarea propusă va evita excluderea apatrizilor de sub protecțiile legislației cu privire la investiții. Totodată, se evită definirea investitorului prin noțiunea de rezidență fiscală, pe care o considerăm criticabilă, din motivele

expuse mai jos. Din aceleași motive considerăm că noțiunea de „rezident/nerezident” și trimiterea la noțiunile respective definite în Codul trebuie excluse din proiect.

Spre exemplu, art. 1 alin. (7) a Tratatului Cartei Energiei, în vigoare pentru Republica Moldova din 1996, prevede că investitor înseamnă: a) pentru o parte contractantă: (i) o persoană fizică care are cetățenia sau naționalitatea acelei părți contractante sau care are reședința permanentă în acea parte contractantă, în conformitate cu legea aplicabilă a acesteia; (ii) o societate comercială sau altă organizație constituită în conformitate cu legea aplicabilă a acelei părți contractante; b) în legătura cu un stat terț, o persoană fizică, societate comercială sau altă organizație care îndeplinește; mutatis mutandis, condițiile specificate în subparagraful a) pentru o parte contractantă;

O altă formulare a definiției termenului de investitor, este prevăzută de art. 1 alin. (3) din Acordul încheiat între Republica Moldova și Republica Federală Germania privind Promovarea și Protejarea Reciprocă a Investițiilor, în vigoare din 15 iunie 2006, care prevede că: Termenul „cetățean” se referă la: a) cu privire la Republica Moldova persoanele fizice cetățeni ai Republicii Moldova în conformitate cu legislația ei în vigoare; b) cu privire la Republica Federală Germania: Germani în conformitate cu prevederile Legii Fundamentale a Republicii Federale Germania 4. Termenul „societăți” se referă la: a) Cu privire la Republica Moldova: Orice persoană juridică, constituită în conformitate cu legislația Republicii Moldova, cu sediul social permanent pe teritoriul acesteia indiferent de faptul dacă aceasta a fost constituită în scopul unui câștig pecuniar și dacă este proprietate privată sau de stat. b) Cu privire la Republica Federală Germania: Orice persoană juridică precum și orice societate comercială, sau altfel de societate sau asociație cu sau fără personalitate juridică care își are sediul pe teritoriul Republicii Federale Germania, indiferent dacă prin activitatea ei este orientată spre realizarea de profit sau nu.

De asemenea, art. 25 alin. (1) a Convenției de la Washington din 18 martie 1965 pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state, în vigoare pentru Republica Moldova din 4 iunie 2011 (Convenția ICSID), prevede că: Jurisdicția Centrului se extinde asupra oricărui litigiu juridic care decurge direct dintr-o investiție, între un Stat Contractant (sau orice subdiviziune constitutivă ori agenție a unui Stat Contractant desemnată Centrului de către acel stat) și un cetățean al unui alt Stat Contractant, pe care părțile la litigiu consimt în scris să îl supună Centrului. După ce părțile și-au exprimat consimțământul, nicio parte nu își poate retrage consimțământul în mod unilateral. (2) „Național al unui alt Stat Contractant” înseamnă:

(a) orice persoană fizică care avea cetățenia unui Stat Contractant, altul decât statul parte la litigiu, la data la care părțile au consimțit să supună un asemenea litigiu concilierii sau arbitrajului, precum și la data la care cererea a fost înregistrată potrivit alineatului (3) al articolului 28 sau alineatului (3) al articolului 36, dar nu include nicio persoană care, la oricare dintre aceste date, avea și cetățenia Statului Contractant parte la litigiu; și

(b) orice persoană juridică care avea naționalitatea unui Stat Contractant, altul decât statul parte la litigiu, la data la care părțile au consimțit să supună un asemenea litigiu concilierii sau arbitrajului, precum și orice persoană juridică care avea naționalitatea Statului Contractant parte la litigiu la acea dată și care, datorită controlului străin, părțile au convenit să fie tratată ca cetățean al unui alt Stat Contractant în sensul prezentei Convenții.

10. Conform proiectului, „investiție străină” este o investiție realizată de către un nerezident pe teritoriul Republicii Moldova, iar noțiunea de rezident/nerezident - persoanele calificate astfel conform art. 12 din Codul fiscal nr. 1163/1997.

Proiectul se îndepărtează în mod semnificativ de abordările standard din dreptul investițiilor, fără o motivare solidă. În Nota de fundamentare se regăsește doar o trimitere sumară la necesitatea corelării cu Codul fiscal. O asemenea justificare este însă insuficientă, întrucât concepțele utilizate de Codul fiscal sunt categorii cu o finalitate funcțională strict fiscală.

Definițiile din Codul fiscal nu au fost concepute pentru a delimita sfera subiectelor care beneficiază de standardele de protecție a investițiilor, ci pentru a structura competența de impunere fiscală.

Drept urmare, optăm pentru excluderea din proiect a noțiunii fiscale a rezidentului/nerezidentului.

Pentru a clarifica noțiunea de investitor străin și investiție străină în condițiile acestei excluderi, propunem completarea proiectului cu definiția investitorului străin și modificarea definiției investiției străine, după cum urmează:

„Investitor străin – un investitor care îndeplinește una dintre următoarele condiții:

1. persoană fizică – ce nu deține cetățenia Republicii Moldova și care este fie cetățean al unui alt stat fie un apatrid cu domiciliul obișnuit într-un alt stat;
2. persoană juridică – este constituită și înregistrată în conformitate cu legislația unui alt stat decât Republica Moldova;
3. în cazurile prevăzute de tratatele internaționale privind investițiile, este o persoană fizică sau juridică care se califică drept investitor al unui stat parte potrivit dispozițiilor tratatului respectiv.”

„investiție străină – investiție realizată de către un investitor străin în Republica Moldova”

Aceleași considerente expuse anterior, referitoare la determinarea apartenenței investitorului în baza criteriului naționalității, sunt pe deplin aplicabile și în analiza criteriului rezidenței fiscale. În acest context, apreciem că stabilirea apartenenței unui investitor exclusiv în funcție de rezidența fiscală reprezintă o abordare eronată și contrară cadrului juridic internațional în materia protecției investițiilor.

În dreptul fiscal național, noțiunea de „rezident” este definită în mod expres de art. 12 alin. (5) din Codul fiscal. Potrivit acestei dispoziții, are calitatea de rezident:

a) orice persoană fizică care îndeplinește una dintre următoarele condiții:

i) are domiciliu permanent în Republica Moldova, inclusiv în situațiile în care:

- se află temporar peste hotare la tratament, odihnă, studii sau în deplasare;
- este persoană cu funcție de răspundere a Republicii Moldova, aflată în exercițiul funcției peste hotare;

ii) se află pe teritoriul Republicii Moldova cel puțin 183 de zile pe parcursul anului fiscal;

b) orice persoană juridică sau formă organizatorică cu statut de persoană fizică a cărei activitate este organizată sau gestionată în Republica Moldova ori al cărei loc principal de desfășurare a activității se află în Republica Moldova.

În mod complementar, art. 12 alin. (6) din Codul fiscal stabilește categoriile de nerezidenți, respectiv:

a) orice persoană fizică ce nu întrunește condițiile de rezidență prevăzute la alin. (5) lit. a) sau care, deși le întrunește, se află în Republica Moldova în anumite situații speciale, precum:

- exercitarea unei funcții diplomatice sau consulare ori calitatea de membru de familie al unei asemenea persoane;
- activitatea în cadrul unei organizații internaționale create în baza unui tratat internațional la care Republica Moldova este parte;
- aflarea pe teritoriul Republicii Moldova exclusiv în scop de tratament, odihnă sau studii;
- tranzitarea teritoriului Republicii Moldova în scopul deplasării dintr-un stat străin în altul;

b) orice persoană juridică sau formă organizatorică cu statut de persoană fizică ce nu corespunde criteriilor prevăzute la alin. (5) lit. b).

În baza acestor dispoziții, rezultă că un cetățean străin care nu deține domiciliu permanent în Republica Moldova, dar care se află pe teritoriul statului pentru o perioadă mai mare de 183 de zile într-un an fiscal, dobândește calitatea de rezident fiscal. Totuși, această calificare are relevanță exclusiv din perspectiva obligațiilor fiscale și nu poate produce efecte asupra statutului juridic al persoanei în calitate de investitor străin.

Cu alte cuvinte, faptul că o persoană fizică este considerată rezident fiscal al Republicii Moldova nu îi afectează și nu îi poate înlătura calitatea de investitor străin în sensul tratatelor internaționale de promovare și protejare a investițiilor la care Republica Moldova este parte, atât timp cât respectiva persoană își păstrează cetățenia unui stat străin și nu deține cetățenia Republicii Moldova.

Tratatele investiționale bilaterale și multilaterale definesc în mod constant noțiunea de „investitor” prin raportare la criteriul naționalității (în cazul persoanelor fizice) sau la criteriul constituirii și sediului (în cazul persoanelor juridice), și nu prin raportare la rezidența fiscală. În acest sens, calificarea unei investiții ca fiind „străină” este indisolubil legată de cetățenia investitorului, iar nu de statutul său fiscal într-un anumit stat.

Prin urmare, utilizarea criteriului rezidenței fiscale pentru determinarea apartenenței investitorului este nu doar improprie, ci și contradictorie față de prevederile tratatelor investiționale internaționale. O asemenea abordare riscă să conducă la denaturarea regimului de protecție aplicabil investițiilor străine și să contravină obligațiilor internaționale asumate de Republica Moldova.

III. Principiile efectuării investiției

11. În corespundere cu articolul 3 alin. (2) din proiect, niciun investitor nu poate fi supus unor constrângeri arbitrare sau măsuri administrative disproporționate care ar limita în mod nejustificat libertatea de a investi sau a intra pe piață.

Propunem de a clarifica ce presupune termenul “piață” sau de a elimina referința la acest termen.

Propunerea formulată are drept scop asigurarea clarității și previzibilității normei juridice, astfel încât să fie exclusă orice posibilitate de ambiguitate sau interpretare divergentă.

12. La articolul 4 alin. (1), investițiile nu pot fi supuse niciunei forme de discriminare. Este interzis tratamentul mai puțin favorabil aplicat investitorilor sau investițiilor pe criterii precum cetățenia, naționalitatea ori reședința investitorului, forma juridică de organizare a investitorului, valoarea investiției, activitatea economică, structura de proprietate sau orice alt criteriu care nu poate fi justificat printr-un interes public legitim.

Propunem înlocuirea prevederii cu următorul text:

„(1) Investițiile nu pot fi supuse niciunei forme de discriminare. Este interzis tratamentul mai puțin favorabil aplicat investitorilor sau investițiilor pe criterii precum naționalitatea ori reședința investitorului, forma juridică de organizare a investitorului, valoarea investiției, activitatea economică, structura de proprietate sau orice alt criteriu care nu poate fi justificat printr-un interes public legitim.”.

Potrivit art. 2586 alin. (1) din Codul Civil, legea națională a unei persoane fizice este legea statului al căru cetățean este aceasta.

În forma actuală a normei, formularea sugerează că cetățenia și naționalitatea unei persoane ar fi două criterii juridice distincte. În realitate, însă, naționalitatea unei persoane fizice se determină pe baza cetățeniei deținute, astfel încât cele două concepte nu sunt autonome, ci intrinsec legate.

Prin urmare, propunerea de modificare urmărește eliminarea acestei incoerențe interpretative și corectarea unei erori juridice, prin clarificarea faptului că naționalitatea persoanei fizice este direct determinată de cetățenia sa.

13. Potrivit articolului 5 alin. (3) din proiect, investitorii asigură transparența propriilor activități economice și investiționale prin publicarea informațiilor relevante despre structura de proprietate, guvernanta corporativă, performanța financiară, impactul social și de mediu potrivit cadrului normativ special aplicabil.

Propunem înlocuirea normei cu următorul text: (3) Investitorii asigură transparența propriilor activități economice și investiționale prin publicarea informațiilor relevante despre structura corporativă și beneficiarii efectivi, guvernanta corporativă, performanța financiară, impactul social și de mediu potrivit cadrului normativ special aplicabil.

Având în vedere caracterul ambiguu al termenului „structura de proprietate”, propunem înlocuirea acestuia cu expresia „structura corporativă”, care reflectă mai precis realitatea juridică și organizațională a entităților vizate. Concretizarea introdusă la finele prevederii urmărește evitarea generalizării neîntemeiate a cerințelor din această normă asupra tuturor investitorilor, indiferent de domeniul și scara lor.

14. La articolul 7:

- alin. (1) din proiect, investitorii beneficiază de protecție juridică, inclusiv de acces liber la instanțele judecătorești, în condiții de egalitate, imparțialitate și în termene rezonabile, în vederea apărării drepturilor și intereselor lor legitime.

Propunem înlocuirea termenului de “acces liber la instanțele judecătorești” cu “acces liber la justiție”. Accesul liber la justiție este un principiu constituțional. Convenția CEDO și jurisprudența CtEDO operează cu termenul de acces la justiție.

- alin. (4) propunem a fi expus în următoarea redacție:

„Nicio prevedere a prezentei legi nu aduce atingere drepturilor investitorilor de a beneficia de protecția garantată prin tratatele internaționale privind investițiile.”.

Această propunere se aliniază propunerii de redactare a definiției tratatelor internaționale privind promovarea și protejarea investițiilor, expusă mai sus.

IV. Considerente privind reglementarea facilităților investiționale

15. Conform art. 10 alin. (4) din proiect, la momentul acordării unei facilități investiționale, furnizorul are obligația de a indica expres perioada pentru care au fost oferite, precum și condițiile obiective în care poate interveni modificarea sau încetarea sa anticipată.

Această formulare ridică anumite neclarități semnificative din perspectiva aplicabilității practice:

Identificarea furnizorului: Textul nu precizează cine este „furnizorul” în contextul facilităților investiționale. Este vorba despre autoritățile publice centrale, autoritățile locale, agențiile de stat pentru promovarea investițiilor, sau poate chiar despre entitățile private care acordă anumite facilități? Fără această clarificare, norma rămâne ambiguă, ceea ce poate genera interpretări divergente și dificultăți în aplicarea ei.

Destinatarul informației: Norma prevede că furnizorul „are obligația de a indica expres perioada”, însă nu este clar cui trebuie să fie comunicată această informație: investitorului direct, organelor de control, publicului larg sau altor părți interesate. Lipsa acestei precizări afectează transparența și predictibilitatea efectivă a facilităților investiționale.

Condițiile de modificare sau încetare: Deși alineatul menționează obligația de a indica „condițiile obiective” în care poate interveni modificarea sau încetarea anticipată a facilității, nu se oferă criterii sau exemple de astfel de condiții. Aceasta face ca norma să fie vagă și greu de aplicat, în lipsa unor standarde clare.

16. Constatăm că Proiectul nu preia facilitatea prevăzută de art. 20 al Legii 81/2004, conform căreia întreprinderile cu investiții străine transferă contribuții de asigurare socială și medicală pentru salariații străini, doar dacă aceștia au manifestat dorința de a beneficia de asistență medicală și socială în Republica Moldova.

Având în vedere discuțiile pe care le-a suscitât în acest an schimbarea de către CNAS a abordării față de aplicarea acestei facilități, constatăm că aceasta este o facilitate funcțională și că predictibilitatea legislației cu privire la investiții impune preluarea facilității în noua lege cu privire la investiții.

În forma actuală, reglementarea facilităților investiționale în Proiect are un caracter preponderent declarativ, bazat pe principii și exemple, fără a institui un cadru clar, complet și predictibil. Deși intenția legiuitorului este, în linii mari, inteligibilă, nu rezultă cu suficientă precizie ce constituie facilitățile investiționale, cine le acordă și în ce condiții.

Proiectul oferă doar repere fragmentare: o definiție foarte largă a facilității investiționale (art. 2), trimiteri generale la facilități fiscale și vamale (art. 10), precum și o listă mai concretă de facilități aplicabile exclusiv investițiilor strategice (art. 13). În lipsa unei tipologii clare a facilităților (fiscale, administrative, funciare, financiare etc.), rămâne neclar ce forme de sprijin pot fi accesate de investitorii care nu se califică drept „strategici” și dacă aceștia pot beneficia de alte măsuri decât cele care constituie ajutor de stat.

Prin urmare, proiectul nu clarifică dacă urmărește instituirea unui regim general al facilităților investiționale, aplicabil tuturor investitorilor, sau doar consacră un set de principii generale și un regim distinct, limitat la investițiile strategice.

În același spirit, conform art. 10 alin. (4) din proiect, la momentul acordării unei facilități investiționale, furnizorul are obligația de a indica expres perioada pentru care au fost oferite, precum și condițiile obiective în care poate interveni modificarea sau încetarea sa anticipată.

17. Cu referire la scutirile prevăzute la art. 13 alin. (2) lit. c) și d), menționăm că impozitul pe bunurile imobiliare, precum și taxele percepute de autoritățile publice locale pentru eliberarea certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construire reprezintă venituri ale bugetelor locale. În acest context, nu este clar temeiul soluției propuse în Proiect, potrivit căreia acordarea acestor scutiri ar fi decisă de o altă autoritate decât autoritățile publice locale competente, al căror acord apare ca fiind unul subsidiar sau complementar unei decizii adoptate de o entitate nedefinită.

Totodată, notăm că facilitățile prevăzute la art. 13 alin. (2) lit. b), c) și d) prezintă un risc ridicat de calificare drept ajutor de stat. Cu toate acestea, ele sunt incluse într-o categorie distinctă („facilități funciare”), separată de facilitățile „acordate în cadrul schemelor de ajutor de stat”, reglementate separat în același articol. Această

abordare generează incertitudine juridică cu privire la aplicabilitatea reglementărilor în materia ajutorului de stat asupra facilităților funciare.

18. Deși trimiterea la legislația fiscală și vamală din art. 10 alin. (1) oferă o minimă orientare cu privire la condițiile de acordare a facilităților corespunzătoare, pentru celelalte facilități instituite prin Proiect cadrul rămâne insuficient clar.

În cazul investițiilor strategice, Proiectul introduce mai multe praguri valorice: un prag general în art. 12 (minimum 10 milioane euro), un prag distinct pentru aplicarea facilităților funciare în art. 13 alin. (2) (minimum 25 milioane euro) și un alt prag pentru încheierea acordurilor de investiții în art. 13 alin. (3) (minimum 50 milioane euro). Cu toate acestea, Proiectul nu definește noțiunea de „valoare a investiției” și nu stabilește o bază de calcul sau repere temporale clare pentru determinarea acesteia.

În lipsa unor clarificări, rămâne neprecizat dacă „valoarea investiției” se referă la aportul la capitalul social, la finanțările acordate (inclusiv credite), la costul total al proiectului (CAPEX) sau la valoarea activelor fixe. De asemenea, nu este clar dacă evaluarea se face pe baza valorii brute sau nete, cum sunt tratate investițiile realizate etapizat și la ce moment se verifică atingerea pragurilor valorice. Totodată, Proiectul nu oferă îndrumări privind tratamentul investițiilor în natură (echipamente, know-how, proprietate intelectuală) sau al reinvestirii profitului.

Această lipsă de claritate afectează previzibilitatea regimului facilităților investiționale și poate genera dificultăți semnificative în aplicarea practică a Proiectului.

19. Referitor la articolul 15 din proiect, prezentat ca parte a facilităților acordate investițiilor strategice, se pune problema dacă această reglementare oferă, în mod efectiv, facilități investiționale sau doar creează o aparență de facilitate investițională.

Termenele-limită stabilite pentru acordarea autorizațiilor aferente investițiilor strategice (observăm, totodată, caracterul imprecis al noțiunii utilizate; din context rezultă că este vorba despre actele permissive pentru activitatea de întreprinzător reglementate de Legea nr. 160/2011) sunt foarte lungi: 12-27 luni în mod standard.

Dacă termenele reale, de rutină, pentru acordarea autorizațiilor de activitate sunt mai mici (de ex., 30-90 de zile pentru majoritatea licențelor), atunci art. 15 din proiect nu va accelera și nu va facilita în mod real procedurile pentru investitorii strategici, ci doar va consacra în lege un plafon temporal generos pentru autoritățile publice care eliberează aceste autorizații, fără a genera un beneficiu concret sau suplimentar pentru investitorii strategici.

În mod paradoxal, procedura de evaluare a impactului asupra mediului, deși reprezintă o procedură complexă, desfășurată în mai multe etape și care, prin natura sa, se poate întinde pe o perioadă îndelungată, este exclusă în mod expres de la aplicarea dispozițiilor articolului 15, potrivit alineatului (3) al acestuia.

V. Normele proiectului privind protejarea investițiilor

20. Conform art. 17 alin. (1), drepturile oferite investitorilor prin prezenta lege, prin alte acte normative sau prin tratatele la care Republica Moldova este parte nu pot fi limitate sau suspendate decât în condițiile expres prevăzute de lege și cu respectarea principiilor legalității, proporționalității și nediscriminării.

Propunem înlocuirea prevederii cu următorul text: (1) Drepturile oferite investitorilor prin prezenta lege, prin alte acte normative sau prin tratatele la care Republica Moldova este parte nu pot fi limitate sau suspendate decât în condițiile expres prevăzute de lege și corespunzător de tratatele internaționale respective, și cu respectarea principiilor legalității, proporționalității și nediscriminării.

Versiunea actuală a prevederii ar sugera faptul că drepturile investitorilor prevăzute de tratatele la care Republica Moldova este parte, ar putea fi limitate sau suspendate în condițiile prevăzute de lege.

Drepturile conferite de tratatele internaționale nu pot fi suspendate sau restrânse unilateral pe baza legislației interne a unui stat. Aceste drepturi există independent de normele interne și sunt protejate prin angajamentele asumate la nivel internațional. Suspendarea lor este posibilă numai în condițiile expres prevăzute de tratatele internaționale relevante, care pot include mecanisme specifice de suspendare, temporizare sau derogare. În absența unor astfel de prevederi, orice încercare de suspendare a acestor drepturi pe baza legii interne ar constitui o încălcare a obligațiilor internaționale asumate de stat.

Totodată, în aliniere cu propunerile de modificare a termenilor definiți supra, alin. (3) îl propunem în următoarea redacție:

„(3) Investitorii au dreptul de a solicita repararea prejudiciilor suferite, inclusiv a venitului ratat, atât prin intermediul instanțelor judecătorești competente, cât și prin mecanisme alternative de soluționare a litigiilor, inclusiv arbitraj internațional în condițiile prevăzute de tratatele internaționale privind investițiile.”.

VI. Normele privind soluționarea litigiilor

21. Ultima frază din art. 26 alin. (1) din proiect, propunem a fi expusă în următoarea redacție:

„Soluționarea pe cale judiciară poate fi în instanțele competente ale Republicii Moldova sau în arbitraj investițional, în temeiul tratatelor internaționale privind investițiile.”.

Referirea în acest articol la soluționarea litigiilor dintre investitori și autoritățile publice la „în arbitraj dacă părțile au convenit astfel în temeiul cadrului normativ special cu privire la arbitraj”, pare să confunde două sensuri diferite ale arbitrajului:

- arbitrajul comercial clasic: reprezintă tehnica de soluționare a litigiilor de drept privat, și între părți, de regulă, private (societăți comerciale) sau, uneori, cu participarea unor entități publice, dar tot în calitatea lor de comercianți sau părți la contract. Acest arbitraj este reglementat în Republica Moldova de Legea 23/2008 cu privire la arbitraj și Legea 24/2008 cu privire la arbitrajul comercial internațional. Anume acest tip de arbitraj are la bază clauza compromisorie sau convenția de arbitraj sau, la mod mai general acordul părților litigioase privind soluționarea litigiului în arbitraj.
- arbitrajul de soluționare a litigiilor dintre investitori și stat (cunoscut și ca ISDS – Investor-State Dispute Settlement). În acest caz, este vorba de opțiunile investitorului ca entitate privată de a recurge la anumite foruri arbitrale pentru soluționarea litigiilor cauzate prin acțiuni de putere publică ale autorităților statului, și nu pentru neexecutarea unui contract comercial. Forurile arbitrale în acest caz, și sau jurisdicția lor, sunt instituite sau andosate prin încheierea de către stat de tratate internaționale de protecție a investițiilor, bi- sau multilaterale, cum este, de exemplu, Convenția ICSID.

Uneori, drept bază pentru asemenea mecanisme jurisdicționale poate servi și legislația națională (dar nu este cazul Moldovei).

În cazul mecanismelor ISDS nu se poate vorbi, în sens clasic, despre o convenția a părților la litigiu („dacă părțile au convenit”), întrucât investitorul are dreptul de a recurge la acest mecanism de soluționare în virtutea

faptului că anterior statul s-a obligat să respecte un asemenea mecanism de soluționare și drepturile relevante ale investitorului prin încheierea tratatului relevant.

Uneori, aceste tratate ar putea prevedea și condiția consimțământului ambelor părți pentru examinarea în arbitraj sau condiții pentru prezumarea acestui consimțământ, dar aceasta ar fi o condiție ce ține de aplicarea respectivului tratat, nu un acord între părțile litigiului, și nu ar fi corect ca acordul fie prevăzut drept condiție generală a acestui mecanism de soluționare în Proiect.

Din acest motiv, nu este corect ca proiectul să prezinte, în termeni generali, arbitrajul investițional ca fiind dependent de „acordul părților” în sensul legislației privind arbitrajul comercial. Pentru a evita confuzia între arbitrajul comercial și ISDS, formularea din art. 26 alin. (1) ar trebui să se limiteze la trimiterea la arbitrajul investițional în temeiul tratatelor internaționale privind investițiile, fără a introduce condiția convenției de arbitraj în sensul dreptului intern al arbitrajului comercial.

Complementar, conform alin. (2) din proiect, hotărârile arbitrale pronunțate în Republica Moldova sau într-un stat străin, în condițiile legii, sunt obligatorii, executorii și se recunosc în conformitate cu prevederile art. 475-476 din Codul de procedură civilă nr. 225/2003 și a prevederilor speciale a cadrului normativ cu privire la arbitraj.

Propunem înlocuirea prevederii cu următorul text:

„(2) Hotărârile arbitrale pronunțate în Republica Moldova sau într-un stat străin, în condițiile legii, sunt obligatorii. Hotărârile arbitrale pronunțate în Republica Moldova se execută în conformitate cu art.482-486 din Codul de Procedură Civilă și în conformitate cu normele speciale aplicabile procedurii de arbitraj desfășurate pe teritoriul Republicii Moldova. Hotărârile arbitrale străine sunt recunoscute pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu Convenția de la New York privind recunoașterea și încuviințarea sentințelor arbitrale străine din 10 iunie 1958, cu prevederile altor tratate internaționale la care Republica Moldova este parte, și în conformitate cu art. 475-476 din Codul de Procedură Civilă.”.

Propunerea de ajustare a normei clarifică faptul că doar sentințele arbitrale străine, pronunțate pe teritoriul unui stat străin care este parte la Convenția de la New York din 1958, pot fi recunoscute și executate pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu art. 475-476 din Codul de Procedură Civilă.

Atragem atenția că, conform art. 475 alin. (2) din același cod, Poate fi recunoscută și executată în Republica Moldova o hotărâre arbitrală străină emisă, în conformitate cu o convenție arbitrală, pe teritoriul unui stat străin care este parte la Convenția privind recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine, adoptată la New York la 10 iunie 1958, precum și o hotărâre arbitrală străină ale cărei recunoaștere și executare sânt reglementate fie prin tratatul internațional la care Republica Moldova este parte, fie în baza principiului reciprocității în ceea ce privește efectele hotărârii arbitrale străine.

Subsidiar, cu referire la alin. (3) al art. 26 din proiect, notăm incertitudinea creată de referirea în acest alineat la termene de soluționare amiabilă stabilite de instanța de judecată. Având în vedere că soluționarea amiabilă este o etapă premergătoare examinării litigiului în instanța de judecată, este greu de înțeles ce se are în vedere. De asemenea, observăm că norma se referă ulterior doar la soluționarea litigiului de instanța de judecată, deși proiectul admite că soluționarea litigiilor investiționale poate avea loc nu doar în instanțele de judecată, ci și în forurile de arbitraj.

22. Conform art. 27 alin. (1), regimul juridic al investițiilor realizate pe teritoriul Republicii Moldova este guvernat de legislația Republicii Moldova, indiferent de reședința, cetățenia, naționalitatea investitorului sau a originii capitalului investit cu excepțiile prevăzute de legislație în cazul raporturilor juridice cu elemente de extraneitate.

Reiterăm părerea enunțată anterior, conform căreia legea națională a unei persoane fizice este legea statului al cărui cetățean este aceasta (art. 2586 alin. (1) din Codul Civil).

În forma actuală a normei, formularea sugerează că cetățenia și naționalitatea unei persoane ar fi două criterii juridice distincte. În realitate, însă, naționalitatea unei persoane fizice se determină pe baza cetățeniei deținute, astfel încât cele două concepte nu sunt autonome, ci intrinsec legate.

Prin urmare, propunerea de modificare urmărește eliminarea acestei incoerențe interpretative și corectarea unei erori juridice, prin clarificarea faptului că naționalitatea persoanei fizice este direct determinată de cetățenia sa.

23. Tot cu referire la art. 27 alin. (1) al proiectului notăm că utilizarea în acest articol a sintagmei „raporturile juridice cu elemente de extraneitate” este inoportună și generează confuzii cu privire la scopul normei. Această formulare trimite implicit la reglementările Cărtii a IV-a („Dreptul internațional privat”) din Codul civil, care este unul dintre actele normative care operează cu această noțiune și vizează exclusiv raporturi juridice de drept privat.

Or, din context rezultă că articolul 27 are în vedere regimul juridic general al investițiilor realizate pe teritoriul Republicii Moldova, care este guvernat, în mod firesc, de dreptul național, cu eventuale derogări stabilite prin tratate internaționale, și se referă la raporturi juridice private sau contractuale, care sunt, de regulă, vizate de sintagma „raporturi cu elemente de extraneitate” în aceste condiții, considerăm că excepția din acest alineat trebuie eliminată din considerente de claritatea și coerență și de evitare a unor interpretări eronate privind domeniul de aplicare al normei.

VII. Normele privind răspunderea financiară

24. La art. 28 alin. (1) din proiect, propunem înlocuirea textului „acorduri internaționale la care Uniunea Europeană este parte sau la care Uniunea Europeană și Republica Moldova sunt părți” cu textul „acorduri internaționale UE privind investițiile”, în corespundere cu propunerile de optimizare a termenilor definiți supra.

Alineatul (2) al art. 28 din proiect ridică obiecții serioase privind stabilirea sferei de aplicare a capitolului IX, întrucât introduce norme insuficient de clare care extind nejustificat și fără o logică evidentă domeniul de aplicare al Regulamentului (UE) nr. 912, ce se intenționează a fi transpus.

Regulamentul 912 are o sferă de aplicare strict delimitată, vizând exclusiv procedurile ISDS inițiate în temeiul acordurilor internaționale de protecție a investițiilor la care Uniunea Europeană este parte sau la care Uniunea și statele membre sunt părți, și reglementează doar repartizarea răspunderii financiare interne și determinarea pârâtului în astfel de litigii.

Prin contrast, art. 28 alin. (2) din proiect:

a) extinde în mod neclar categoria acordurilor vizate, incluzând situații în care Republica Moldova ar acorda tratamente investitorilor în baza unor acorduri la care nu este parte, fără a explica mecanismul juridic aplicabil;

b) deplasează criteriul de aplicare de la baza convențională către orice procedură sau înțelegere care ar genera obligații financiare pentru Republica Moldova.

Această abordare conduce la o sferă de aplicare excesiv de largă, incoerentă și dificil de aplicat în practică a capitolului IX al proiectului.

25. Cu referire la art. 29 alin. (1) din proiect, menționăm că, principiile de repartizare ale răspunderii financiare preluate în proiect sunt unilaterale: au fost preluate doar acele norme ale Regulamentului 912, care prevăd cazurile de asumare a răspunderii de către statul membru, nu și cele care prevăd cazurile de asumare a răspunderii de către Uniunea Europeană. În această redare norma își pierde sensul, pentru că nu mai este vorba de nicio repartizare (care presupune un act de distribuire sau împărțire a unei resurse sau obligații între cel puțin două părți).

Regula prevăzută la lit. b) ridică unele semne de întrebare din perspectiva aplicabilității sale în contextul actual al Republicii Moldova, având în vedere că statul nu deține, la acest moment, calitatea de membru al Uniunii Europene și, respectiv, nu este supus obligației de a acționa direct în temeiul dreptului UE. Totodată, este de menționat că, odată cu eventuala aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, Regulamentul (UE) nr. 912 ar deveni direct aplicabil, ceea ce ar putea diminua relevanța practică a prevederilor corespunzătoare din prezentul capitol al Proiectului.

Aferent lit. c), nu este clar de ce statul (Republica Moldova) și-ar asuma „integral” răspunderea financiară, atunci când îi revine doar o parte a răspunderii? O normă echivalentă nu poate fi identificată în Regulamentul 912.

Litera d) reprezintă un gând neterminat și nu stabilește, în general, nicio regulă de repartizare a responsabilității financiare, așa cum ar trebui să facă, conform prevederii introductive de la alin. (1).

26. Art. 32 din proiect contravine unor principii elementare a unei proceduri judiciare.

Menționăm că, art.32 reglementează procedura arbitrală: atragem atenția că procedura arbitrală este reglementată de legea aplicabilă procedurii arbitrale a jurisdicției unde își are locul arbitrajul, și de regulamentul de arbitraj. În cazul arbitrajului ICSID, procedura e reglementată de Convenția ICSID la care Republica Moldova este parte din 4 iunie 2011.

Calitatea de pârât este o calitate procesuală obținută odată cu inițierea procedurii arbitrale prin depunerea unei cereri de arbitraj.

Calitatea de pârât nu poate fi substituită prin “preluarea apărării”.

Procedura de anulare nu este parte a procesului arbitral. În cazul în care statul inițiază procedura de desființare a hotărârii arbitrale, sau procedura de anulare a hotărârii ICSID, atunci statul are calitatea de reclamant în procedurile respective.

În ansamblu, considerăm că proiectul Legii cu privire la investiții reprezintă un pas important în direcția consolidării cadrului juridic aplicabil investițiilor în Republica Moldova. Pentru ca acest obiectiv să fie atins în mod efectiv, este necesar ca reglementările propuse să fie fundamentate pe concepte juridice adecvate domeniului investițiilor, să evite soluții normative ambigue sau excesiv de largi și să asigure compatibilitatea deplină cu tratatele internaționale relevante și cu standardele europene aplicabile.

În acest sens, reiterăm importanța unui dialog deschis și tehnic între autorități și mediul de afaceri, astfel încât forma finală a legii să ofere un cadru stabil, previzibil și credibil pentru investitori, contribuind în mod real la creșterea atractivității investiționale a Republicii Moldova și la susținerea dezvoltării economice durabile.

Vă rog să îl considerați pe Vasile Stepanuc, Policy manager (vasilestepanuc@amcham.md) în calitate de persoană de contact din partea AmCham Moldova pentru ulterioara interacțiune la acest subiect.

Cu respect,

Mila Malairău,

Director Executiv

Camera de Comerț Americană din Moldova